

Od Petřkovické venuše k Dolní oblasti

750!!!
OSTRAVA 1267 — 2017

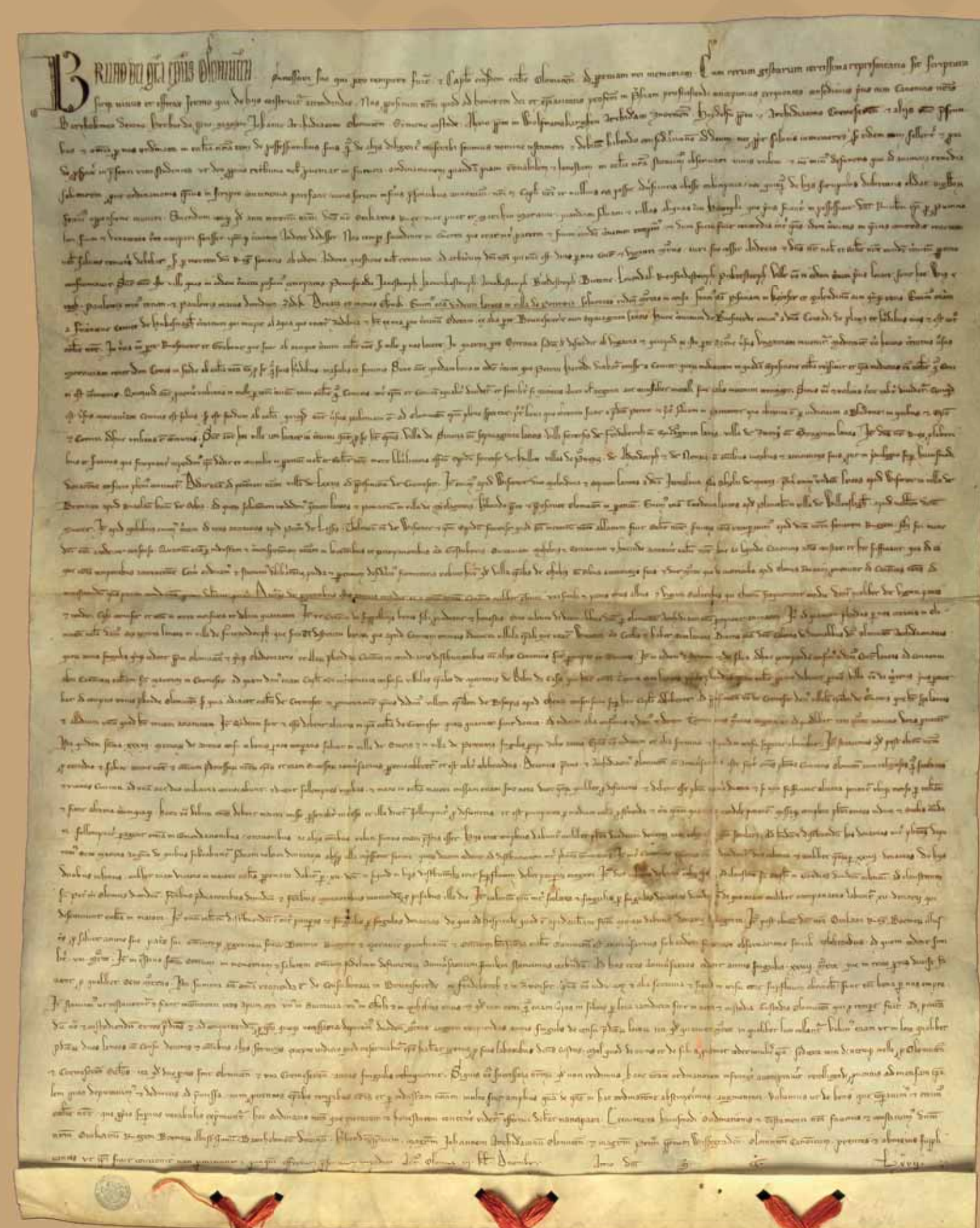
asi před 25 000 lety



asi před 25 000 lety



1267



1297



asi před 25 000 lety

Vrch Landek (280 m n. m.), národní přírodní památka, představuje nejvýznamnější archeologické naleziště na Ostravsku. To dokládá nejen existenci tábořiště lovců mamutů v mladší době kamenné, ale rovněž potvrzuje využití uhlí ze slonů, vystupujících v této lokalitě na povrch, pravěkými lidmi. Drobné torzo ženského těla – venuše – vyřezané z hematitu, vysoké 46 mm, patří k nejpozoruhodnějším nálezům z období lovců mamutů na Landeku.

1267

Závět olomouckého biskupa Bruna ze Schauenburku z 29. listopadu 1267 je Ostravou pokládána za historický pramen mimořádné hodnoty a s trochou nadsázky je přirovnávána k rodnému listu města. V tomto jedinečném středověkém dokumentu je totiž poprvé písemně uvedeno označení Ostrava pro lokalitu na levém břehu Ostravice. V roce 1279 se v latinském letopise Zlá léta po smrti krále Přemysla Otakara II. píše o Ostravě již jako „o biskupském městě Ostravě, které leží na hranicích Polska a Moravy“.

1297

Kastelán strážního Slezskoostravského hradu Heřman, řečený Speher, je uveden v roce 1297 v roli svědka při uzavírání smlouvy o vytýčení zemské hranice mezi Moravou a Těšínskem, kterou pro příště má tvořit tok řeky Ostravice. Ve smlouvě je poprvé písemně zmiňován nejen Slezskoostavský hrad, ale rovněž zeměpanský hrad Landek, postavený pravděpodobně někdy po roce 1253 za krále Přemysla Otakara II. (Slezskoostavský hrad na počátku 20. století)

1297

Prvním písemným dokladem o existenci kostela sv. Václava a ostravské fary je listina z roku 1297. V ní je uveden jako svědek olomoucký biskupský notář Jindřich zároveň i s titulem „plebanus in Ostravia“, tj. farář v Ostravě. Tento notář působil v biskupské kanceláři od roku 1283 do roku 1297 a pak se pravděpodobně již jen plně věnoval svému kněžskému poslání v Moravské Ostravě. (Interiér kostela sv. Václava po rekonstrukci v roce 2004)

1362

Římský císař a král český Karel IV. privilegiem vydaným 17. května 1362 v Opavě povolil „z vrozené dobrovolnosti měšťanům a všem obyvatelům Ostravy jarmark neboli výroční trh v tomto městě konat“, a to každoročně osm dnů před a osm dnů po svátku Nanebevstoupení Páně. Patnáctidenním trhem chtěl panovník „vylepšit poměry a postavení města Ostravy“. Jeho udělení zvyšovalo prosperitu města, stimulovalo rozvoj řemeslné městské produkce, růst oběhu peněžních prostředků, zdůrazňovalo význam jeho polohy na křižovatce obchodních cest a mělo pozitivní dopad i na posílení jeho zemědělského zázemí.

1371

Po roce 1362 se započalo s budováním opevnění města. Toto strategické rozhodnutí podpořil v roce 1371 olomoucký biskup Jan ze Středy osvobozením města na dobu pěti let od odvádění poloviny vrchnostenských dávek. Součástí hradebního systému byly tři brány – Kostelní, Hrabovská (Vítkovická), Přívozská –, fortka (branka) a také vodní příkop. V letech 1780–1833 byly hradby zbourány, vodní příkop byl zasypán v roce 1899. Dodnes je zachován asi 50 m dlouhý a 4 m vysoký zlomek hradeb za budovou Ostravsko-opavského biskupství.

1539

Při projednávání soudního sporu byla poprvé písemně zmíněna budova radnice (nyní sídlo Ostravského muzea na Masarykově náměstí). Radniční věž (č. 4) je jako výrazná dominanta města zachycena na panoramatickém pohledu na Moravskou Ostravu, který na podnět Dismase Ignáce rytíře Hoffera nechala v roce 1728 namalovat městská rada v čele s purkmistrem Františkem Foltínem. Na veduté jsou zachyceny další významné objekty – 1 kostel sv. Václava, 2 kaple sv. Antonína z Padovy, 3 kaple sv. Lukáše, 5 mariánský sloup, 6, 7, 8 městské brány.

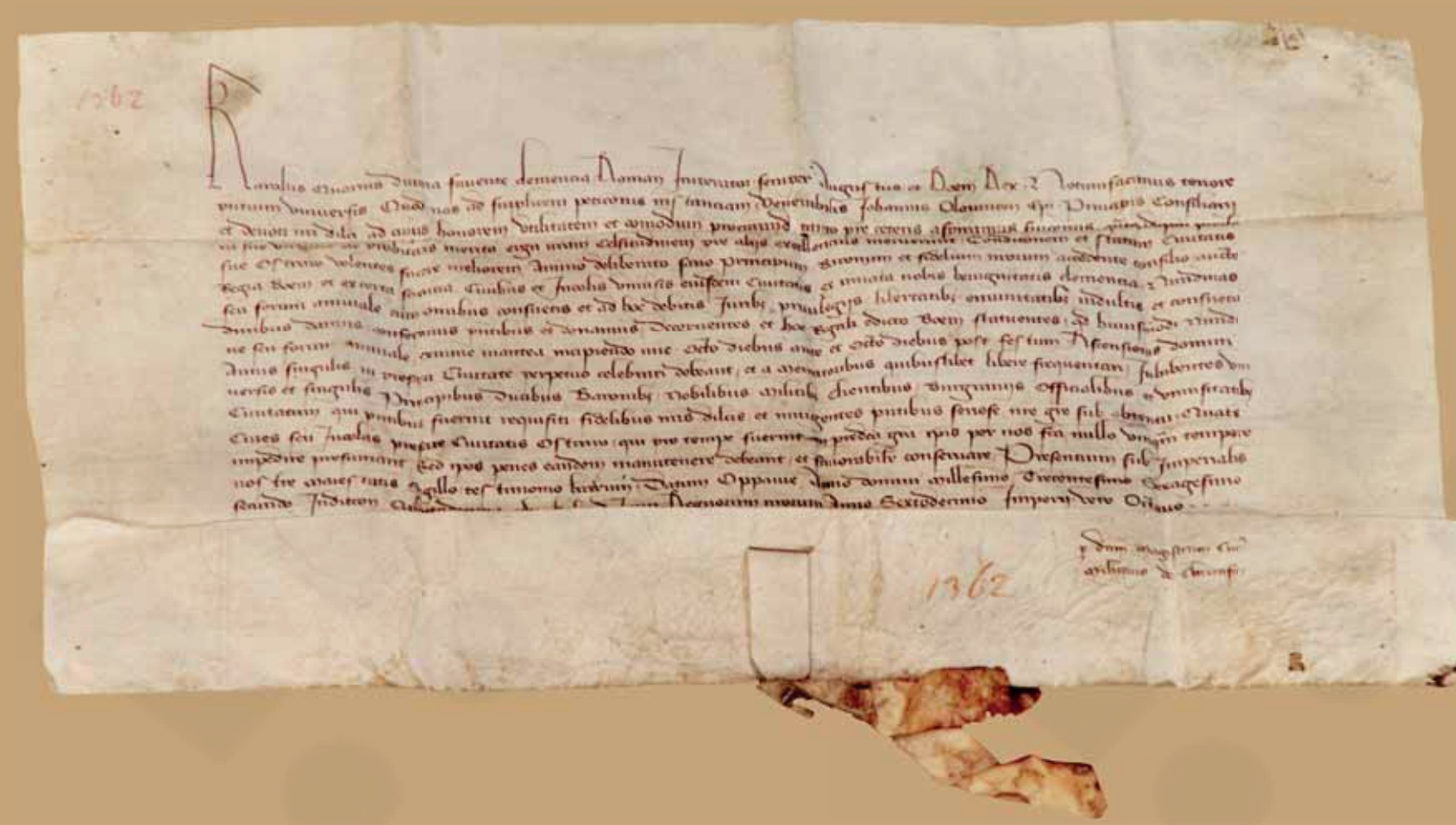
1702

Barokní mariánský sloup byl postaven na náměstí (dnes Masarykově) na paměť přecházení morové epidemie. V roce 1960 byl v rámci tzv. estetizace odstraněn a jeho místo v roce 1962 zaujala socha milicionáře. V roce 1992 byl restaurovaný mariánský sloup opět vrácen na své místo. (Hlavní náměstí se sloupem koncem 19. století)

1297



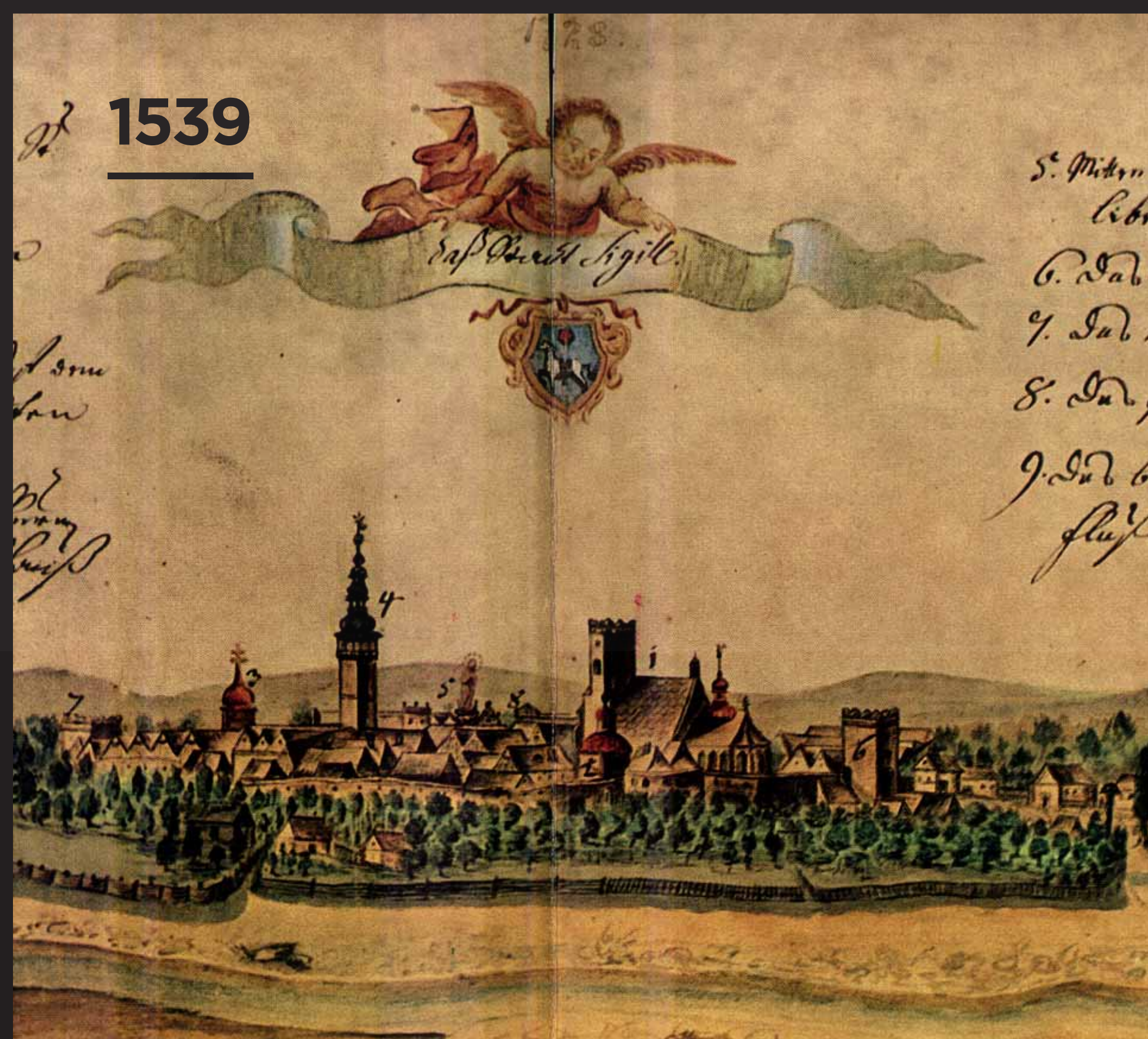
1362



1371



1539



1702



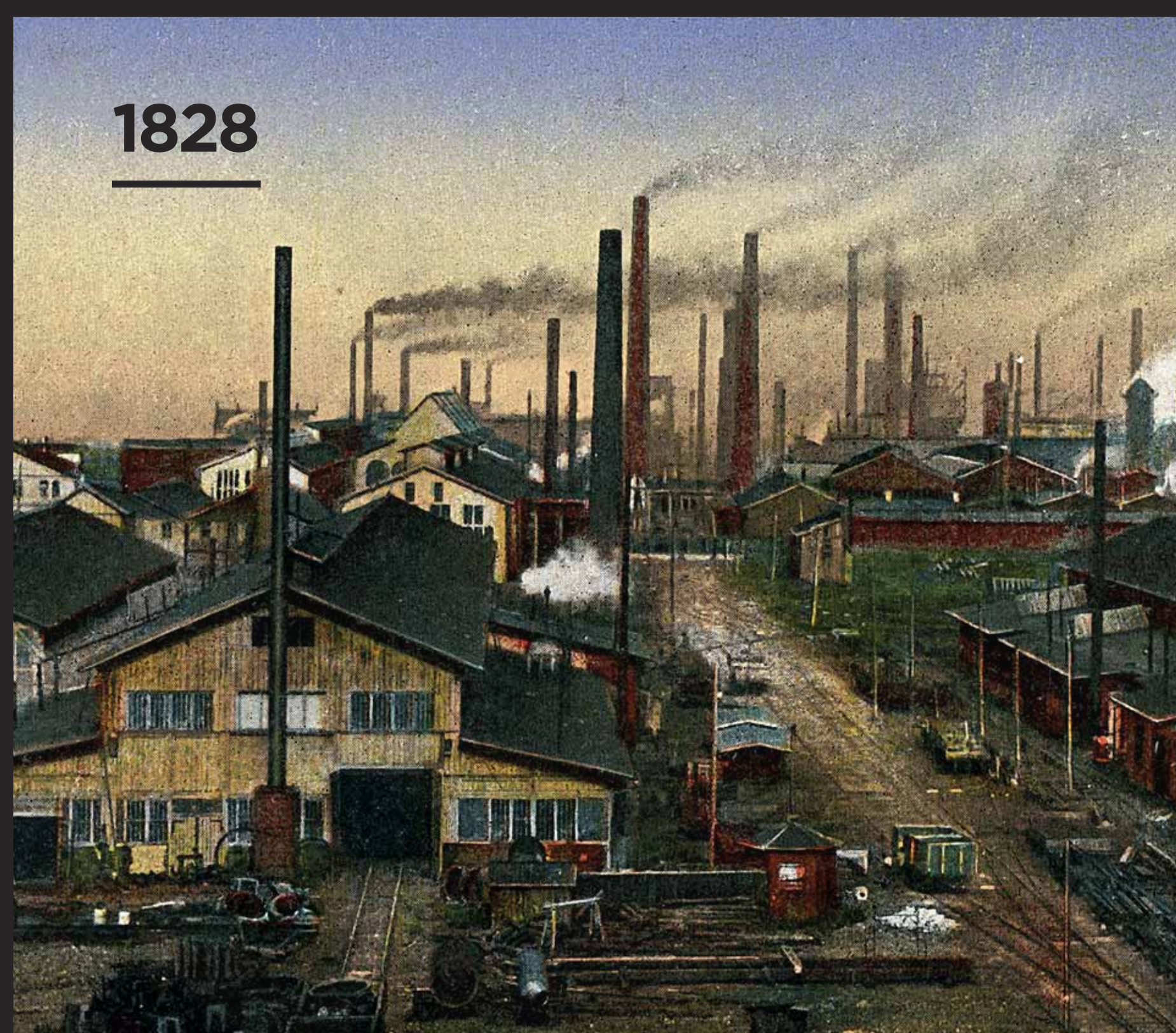
Od Petřkovické venuše k Dolní oblasti

750!!!
OSTRAVA 1267 — 2017

1763



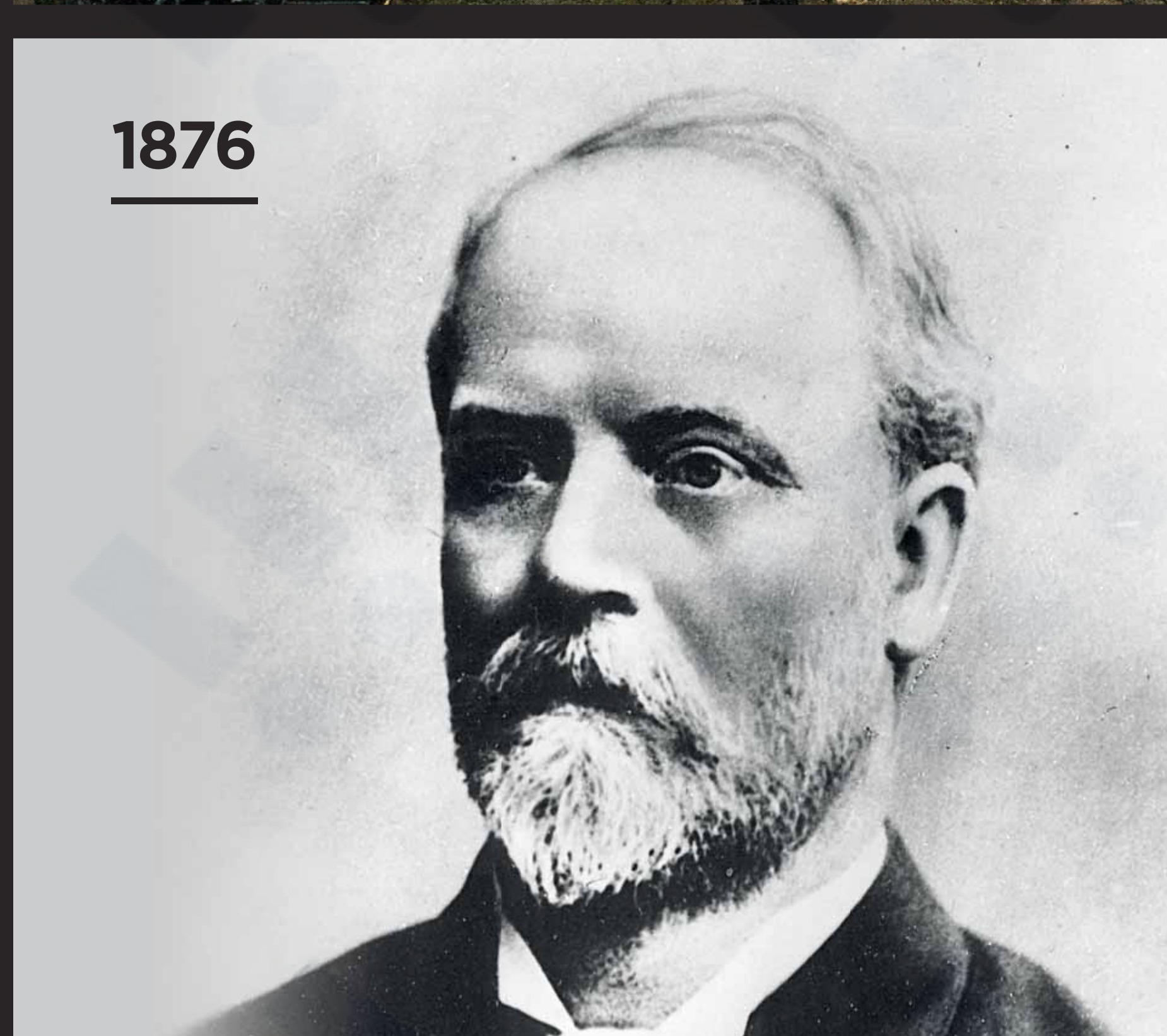
1828



1847



1876



1877



1763

V roce 1763 bylo v údolí Burňa v Polské (Slezské) Ostravě objeveno uhlí. Po nepříliš rozsáhlé počáteční těžbě se Ostravsko ve druhé polovině 19. století stalo v důsledku rozvoje hutnictví a železniční dopravy nejdůležitější a největší oblastí dolování uhlí a výroby koksu v habsburské monarchii. Na území dnešní Ostravy fungovalo v průběhu doby celkem 55 těžních a větracích jam. V dobách největšího rozmachu uhelné těžby nacházela v hornictví zdroj obživy až polovina obyvatel Moravské Ostravy. Význam města v uhelném dolování podtrhovalo též umístění Revírního báňského úřadu roku 1892. (Důl Šalomoun v Moravské Ostravě)

1828

Olomoucký arcibiskup, arcivévoda Rudolf Habsburský založil v roce 1828 ve Vítkovicích železářny, jejichž výstavbou byli pověřeni vídeňský profesor Franz Xaver Riepl a ředitel frýdlantských hutí Franz Kleinpeter. Železářny přeshly v roce 1843 definitivně do majetku bankovního domu Rothschild a o třicet let později se podnik stal součástí Vítkovického horního a hutního těžišstva. Hutnictví a na něj navazující průmyslové obory zpracování železa a strojírenství se společně s hornictvím staly určitými pro růst hospodářského významu Ostravska. (Vítkovické železářny na počátku 20. století)

1847

1. května 1847 zahájila provoz železnice Severní dráhy Ferdinandovy v úseku Lipník-Bohumín. Prostřednictvím nádraží v Přívoze, Svinově, Mariánských Horách a Hrušové a navazujících lokálních a závodních drah byly ostravské obce a jejich průmyslové podniky napojeny na celoevropskou dopravní síť. Od roku 1871 navazovala v Přívoze na Severní dráhu též Ostravsko-frýdlantská dráha.

1876

V roce 1876 byl uveden do funkce ředitel Vítkovických železáren Paul Kupelwieser. Za jeho éry se ostravské hutě staly jedním z nejvýznamnějších evropských železářských podniků, což se odrazilo v hospodářském a sociálním rozvoji celého regionu. Nedílnou součástí jeho metod řízení byl i sociální program, zaměřený na bydlení, zdravotní péči a vzdělávání, který měl tlumit napětí mezi zaměstnavatelem a zaměstnanci.

1877

V roce 1877 byla založena v Moravské Ostravě nižší zemská reálka s německým vyučovacím jazykem, nejstarší střední škola na Ostravsku, za níž bývá někdy považována i Horní škola, vzniklá již o tři roky dříve. Síť středoškolských vzdělávacích ústavů později rozšířily německé gymnázium a dívčí lyceum a české gymnázium s reálkou. Ostravské školství tak nabízelo možnost nejen základního, ale také úplného středního vzdělání, a to jak klasického humanitního, tak praktického. (Budova ostravské reálky po stavebním rozšíření v roce 1882 a po její přeměně ve vyšší zemskou reálku)

1889

V roce 1889 byla dokončena výstavba chrámu Božského Spasitele. Finančně velmi nákladná stavba druhého největšího kostela na Moravě byla průvodním znakem dynamického populačního vývoje na Ostravsku. Počet obyvatel Moravské Ostravy se především v důsledku migrace zvýšil mezi léty 1843 a 1910 téměř dvacetkrát. Vedle nejpočetnějších katolíků zde žily také široké komunity evangelického a židovského vyznání, jež rovněž měly vlastní chrámy a modlitebny.

1893

Obecní výbor v Přívoze pověřil v roce 1893 vídeňského architekta Camilla Sitteho přípravou urbanizačního plánu výstavby nového centra, jehož realizaci na přelomu 19. a 20. století se z někdější zanedbané vesnice stalo moderní průmyslové město. Podobně rozsáhlou stavební modernizaci prošly ve stejné době Moravská Ostrava, Vítkovice či Mariánské Hory. (Zastavovací plán Nového Přívozu z roku 1893 podle C. Sitteho)

1894

V roce 1894 byl vystavěn Národní dům jako středisko kulturního, společenského a politického života ostravských Čechů, kteří v národnostně pestré skladbě místní společnosti zaujímali většinu. V důsledku vyhrocující se národnostní konfrontace otevřeli jen o rok později obdobné centrum v podobě Německého domu také zdejší politicky a ekonomicky dominující Němci a německy mluvící Židé. V samém závěru 19. století se soustředil národní život polské menšiny kolem nově vybudovaného Polského domu.

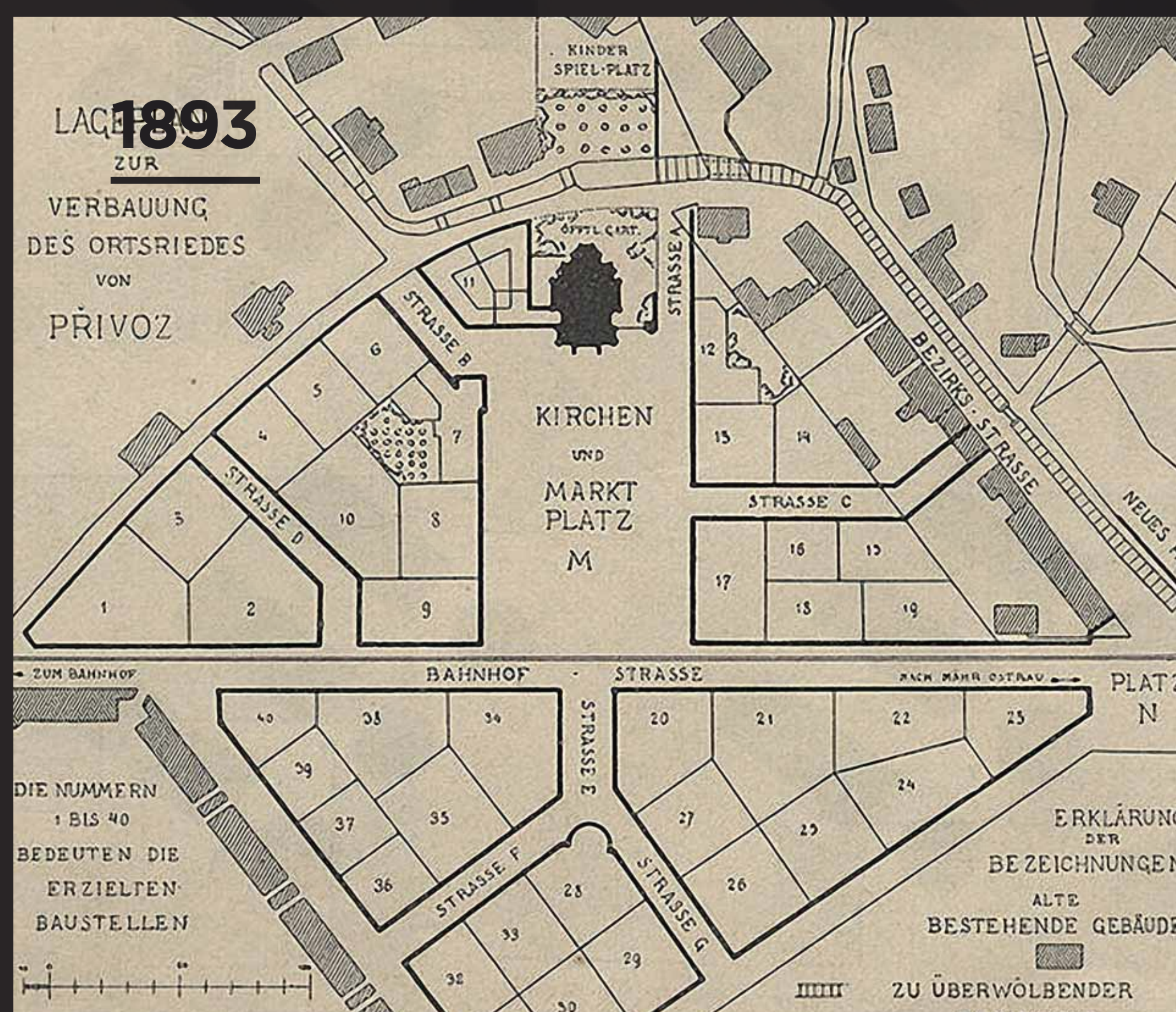
1900

Po dlouholetém úsilí se Moravská Ostrava v roce 1900 stala sídlem okresního hejtmanství, prvoinstančního orgánu státní správy. Politický okres tvořilo čtrnáct moravských obcí vyčleněných z okresu Místek. Tímto aktem byl definitivně stvrzen vzestup významu města jako správního centra. Již od roku 1850 byla Moravská Ostrava sídlem okresního soudu, nakrátko v letech 1855–1868 se zde nacházel též smíšený okresní úřad. Z důvodu rostoucího počtu obyvatel a s tím spojené zvyšující se kriminality bylo od roku 1894 ve městě umístěno policejní komisařství. (Mapa moravskoostravského okresu z roku 1902)

1907

V roce 1907 byla dokončena výstavba Městského divadla, v němž zahájil svoji činnost první stálý profesionální soubor. Německá scéna v Moravské Ostravě rozvíjela vedle činohry rovněž žánr operety, opery a baletu. Budova divadla institucionalizovala kulturní život ve městě, odvíjející se dříve převážně spolkovou činností a pohostinskými vystoupeními. Nejstarší spolky s kulturním posláním, jako byly spolky čtenářské, zábavní, pěvecké apod., vznikaly na Ostravsku od 60. let 19. století.

1889



1900



1894



1907



Od Petřkovické venuše k Dolní oblasti

750!!!
OSTRAVA 1267 — 2017

1918



1918

28. prosince 1918 se stal předsedou správní komise města Moravské Ostravy sociálně-demokratický politik a dosavadní říšský poslanec Jan Prokeš (28. 5. 1873 – 11. 12. 1935); město řídil později dále ve funkci vládního komisaře a voleného starosty města (od roku 1924), a to až do roku 1935, kdy se ze zdravotních důvodů vzdal další kandidatury. Během jeho působení zažila Ostrava nebyvalý růst a stala se skutečným moderním velkoměstem.

1922

V roce 1922 se Moravská Ostrava stala sídlem krajského soudu a státního zastupitelství a byla tak vyjmuta z působnosti Krajského soudu v Novém Jičíně. Nové úřady musely zprvu sdílet budovu okresního soudu, palác krajského soudu na Havlíčkově nábřeží byl dokončen až o sedm let později. V roce 1922 bylo také zdejší policejní komisařství povýšeno na policejní ředitelství s působností pro velkou část obcí okresu Moravská Ostrava, Frýdek a Fryštát a také pro některé obce na Hlučínsku. (Palác krajského soudu 30. léta 20. století)

1924

1. ledna 1924 vznikla tzv. Velká Ostrava sloučením sedmi moravských obcí – Moravské Ostravy, Přívozu, Vítkovic, Mariánských Hor, Nové Vsi, Zábřehu a Hrabůvky. Počet obyvatel nového velkoměsta přesáhl 100 000. Tím byl zároveň zahájen dlouhodobý integrační proces, k jehož završení došlo až v roce 1976 a během něhož bylo k Ostravě připojeno postupně 27 dalších obcí a měst. (Jedna z umělecky provedených výplní balkonových mříží na Nové radnici, znázorňující alegorii Ostravy se znaky sedmi sloučených obcí)

1922



1924



1924



1926



1924

25. června 1924 v rámci cesty po severní Moravě a Slezsku navštívil Moravskou Ostravu a Vítkovice prezident Československé republiky T. G. Masaryk. (Prezidentská kolona na Nádražní ulici v Moravské Ostravě projíždějící kolem Německého domu)

1926

V roce 1926 byla dokončena stavba Domu umění podle projektu architektů Františka Fialy a Vladimíra Wallenfelse. Ostrava tím získala na svou dobu velmi moderní a reprezentativní výstavní prostory.

1929

1. července 1929 bylo zahájeno pravidelné vysílání ostravského studia Radiojournalu prostřednictvím vysílače ve Svinově. Vlastní rozhlasové studio bylo až do roku 1937 umístěno v prvním patře německé hasičské zbrojnice na Smetanově náměstí. (Budova hasičské zbrojnice před rokem 1945)

1930

28. října 1930 byla slavnostně předána veřejnosti budova Nové radnice, jejíž stavba si vyžádala náklad přes 50 milionů Kč. Toto moderní sídlo samosprávných orgánů je dodnes největší radnicí v České republice. (Nová radnice nedlouho před dokončením, 1930)

1939

Moravská Ostrava byla nacistickými vojsky obsazena o den dříve než zbytek českých zemí, již 14. března 1939. Okupační orgány obsadily všechny důležité objekty ve městě a ihned zahájily zatýkání potenciálních odpůrců, především členů Sokola, bývalých legionářů a také příslušníků komunistické strany. (Přehlídka německé jednotky před Novou radnicí v roce 1939)

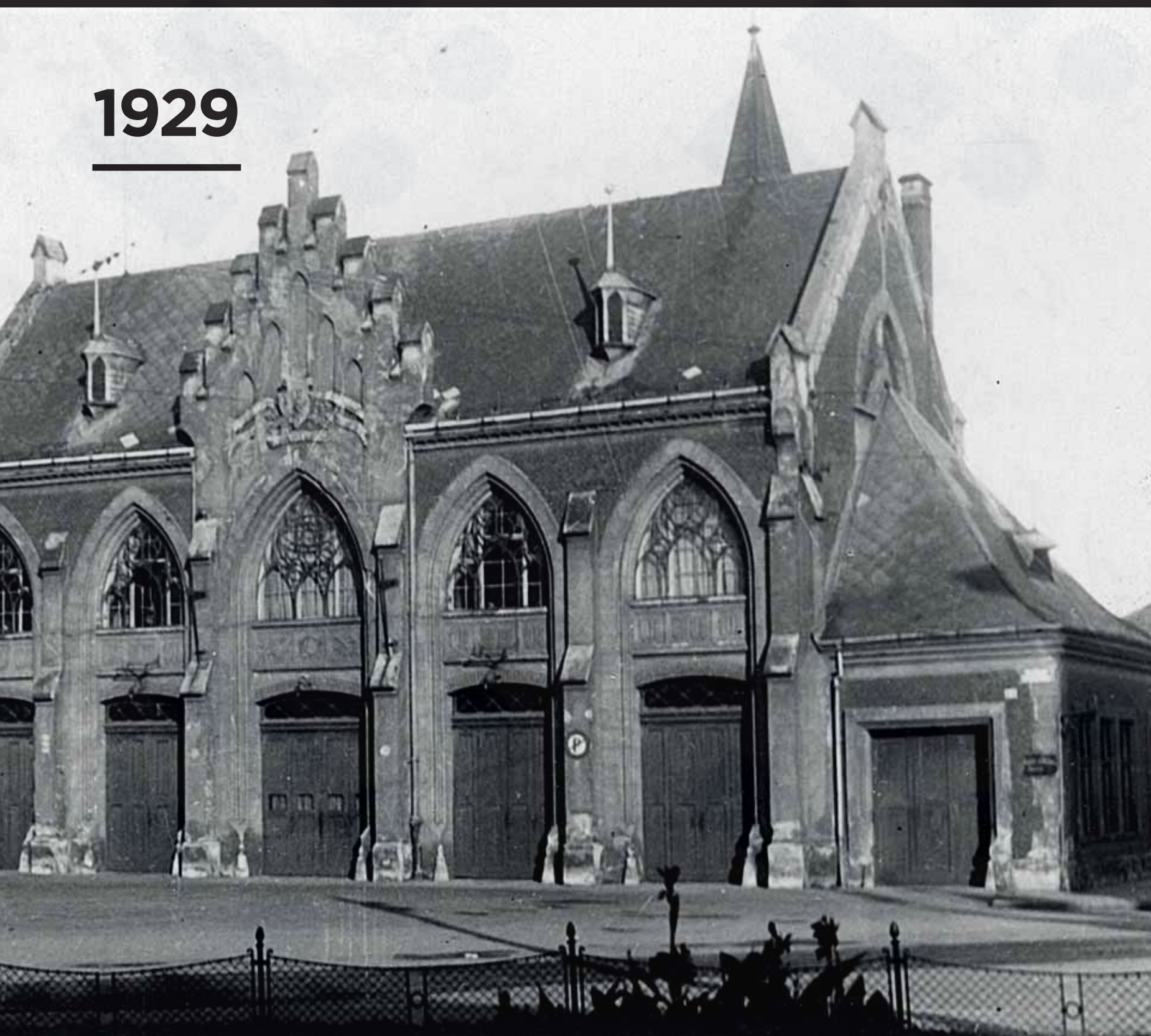
1939

Židovská komunita se ihned po okupaci stala terčem nacistické perzekuce. V červnu 1939 došlo k vypálení ostravských synagog, v říjnu 1939 byl zorganizován první transport židovského obyvatelstva do Niska nad Sanem, který se stal zároveň první masovou deportací židovského obyvatelstva během druhé světové války v evropském měřítku. Zatímco tento pokus skončil ještě nezdařen, další transporty Židů z Ostravy do Terezína a následně do Osvětimi znamenaly smrt pro více než 6000 osob, což způsobilo praktický zánik celé místní židovské obce. (Hlavní ostravská synagoga na dnešní Žeyerově ulici před rokem 1939)

1944

29. srpna 1944 se Moravská Ostrava stala terčem nejtěžšího spojeneckého náletu, při němž zahynulo asi 400 civilních osob a těžce poškozeno nebo zničeno bylo nejen mnoho průmyslových objektů (zejména Vítkovické železárny), ale také řada obytných budov přímo v centru města. (Dnešní ulice 28. října po náletu, vpravo těžce poškozený obchodní dům Rix)

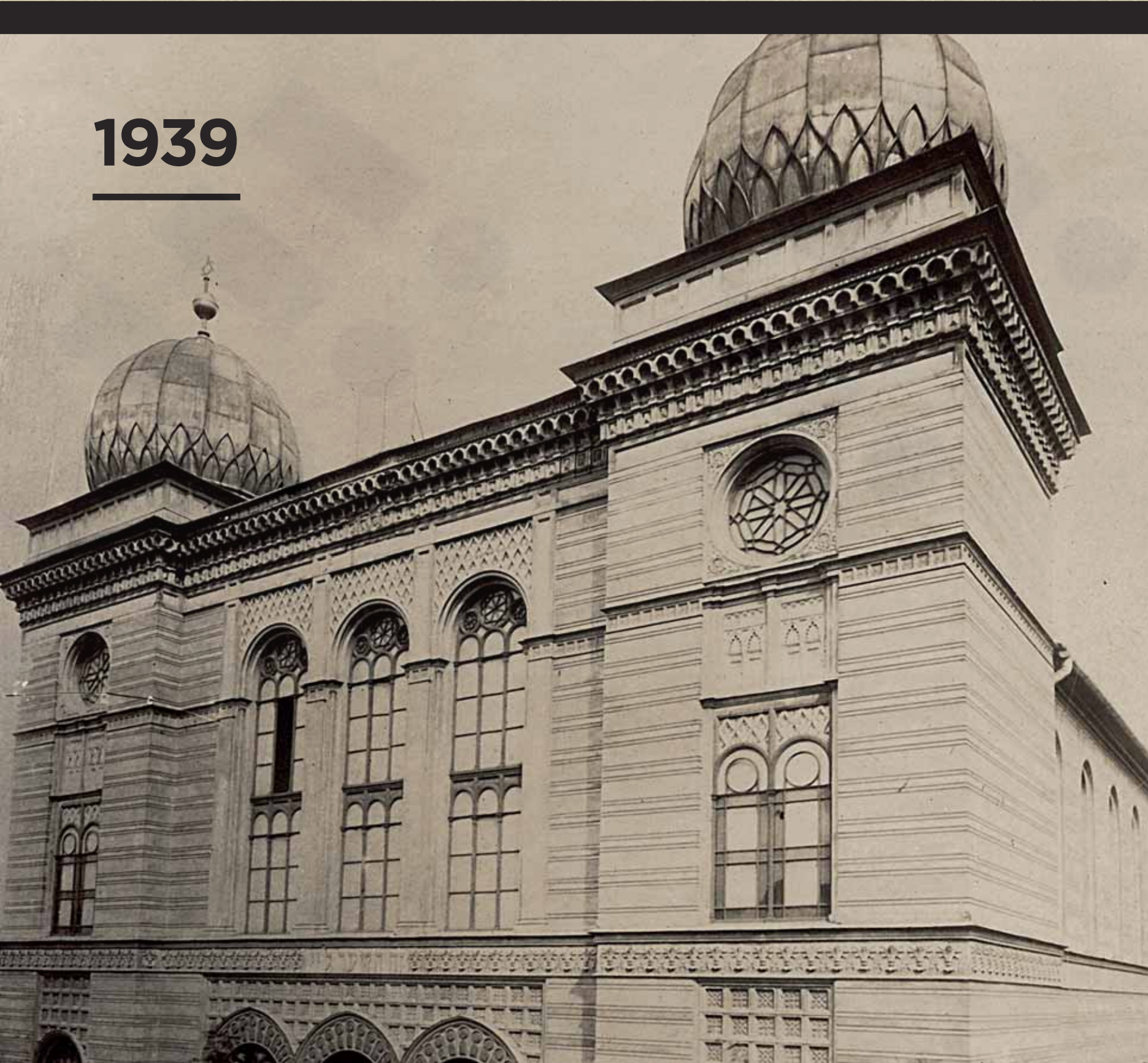
1929



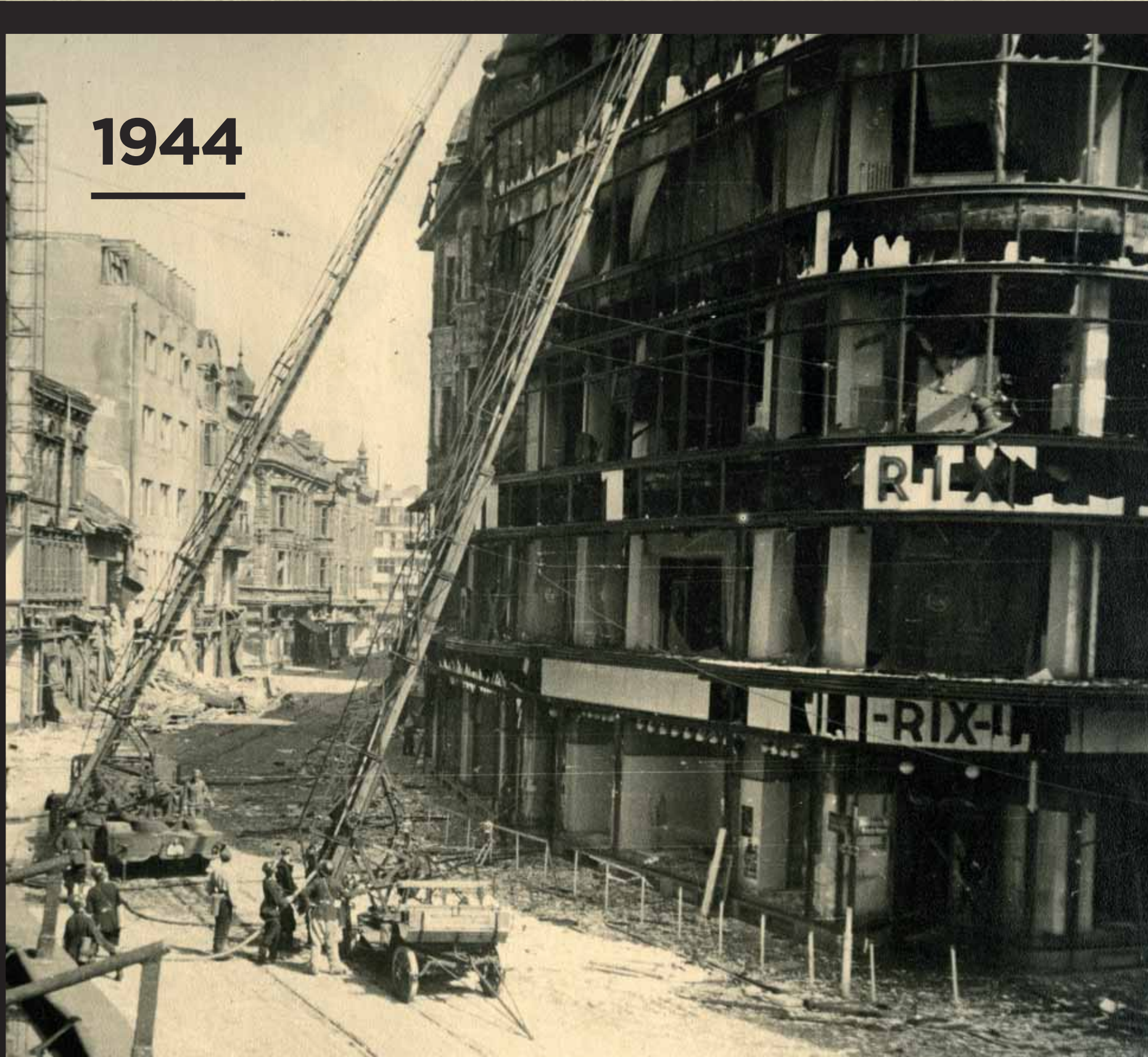
1939



1939



1944



Od Petřkovické venuše k Dolní oblasti

750!!!
OSTRAVA 1267 — 2017



1945

Ostravsko bylo osvobozeno v rámci Ostravsko-opavské operace, jejíž provedení bylo svěřeno 4. ukrajinskému frontu. Součástí tohoto armádního uskupení byla rovněž 1. čs. samostatná tanková brigáda. V Moravské Ostravě byly boje ukončeny 30. dubna 1945 a poslední obec, která je dnes součástí Ostravy – Bartovice –, byla dobyta 2. května. Při osvobozovacích bojích padlo 1407 rudoarmějců, 2 čs. tankisté a 449 místních občanů.

1945

Na základě dekretu prezidenta Edvarda Beneše z 8. září 1945 byla z Příbrami do Ostravy přemístěna Vysoká škola báňská. V roce 1973 se centrem školy stal vysokoškolský areál v Porubě. Dnes tvoří Vysokou školu báňskou – Technickou univerzitu Ostrava sedm fakult, z nichž nejmladší je Fakulta bezpečnostního inženýrství založená v roce 2002. V roce 2015 bylo na této vysoké škole přihlášeno ke studiu 16 700 studentů. (Rektorát Vysoké školy báňské v Porubě v 70. letech 20. století)

1951

31. prosince 1951 byl zřízen národní podnik Nová huť Klementa Gottwalda v Ostravě–Kunčicích. Vznikl z tzv. Jižního závodu Vítkovických železáren, jehož stavba začala již v roce 1940. V letech 1948–1949 bylo rozhodnuto o vybudování hutního kombinátu, který se stal největším investičním dílem 1. pětiletého plánu a jedním z pilířů „ocelové koncepce“ národního hospodářství. Firma působí dodnes pod názvem ArcelorMittal Steel Ostrava, a. s.

1952

V tomto roce byla zahájena stavba 1. obvodu Poruby, jež se měla stát příkladem nového, socialistického města pro 150 000 obyvatel. Urbanistické řešení tzv. Nové Ostravy navrhl tým pod vedením Vladimíra Meduny a jeho vzorem byla sovětská města budovaná ve stylu tzv. sořely (socialistického realismu).

1955

31. prosince 1955 začalo vysílat z hlasatelny hošťálkovické vysílače ostravské televizní studio, druhé po studiu pražském. Původně působilo samostatně, až v roce 1959 bylo

začleněno do československé televize jako Televizní stanice Ostrava. Na podzim 1973 se sídlo studia přemístilo do přestavěné budovy Divadla Petra Bezruče na Dvořákově ulici v Moravské Ostravě. Jedna z ostravských dominant – nový hošťálkovický televizní vysílač – byla dokončena v roce 1980.

1968

Obrodný proces tzv. Pražského jara se odrazil i v dění v Ostravě. Po lednovém zasedání ÚV KSČ, na kterém byl prvním tajemníkem zvolen Alexandr Dubček, zde vznikl Akční a koordináční výbor uměleckých svazů a kulturních institucí, aktivizovaly se složky Národní fronty a spontánně vznikaly nebo obnovovaly činnost další organizace (K 231, Junák atd.). K jeho násilnému přerušení došlo 21. srpna 1968 vstupem vojsk Varšavské smlouvy na území republiky. Ostrava byla obsazena tzv. Železnou divizí. Velitelství okupačních jednotek bylo umístěno v Nové radnici a ještě 21. srpna večer se dohodli jeho zástupci s představiteli vedení města na přesunu těžké vojenské techniky do kasáren v Koblově.

1989

První zprávy o násilném zásahu proti demonstraci na Národní třídě v Praze 17. listopadu 1989 se většina Ostravanů dozvěděla ze zahraničních rozhlasových stanic Svobodná Evropa, Hlas Ameriky nebo z vysílání polské televize. Do stávký postupně vstoupili herci ostravských divadel a vysokoškolští studenti. 24. listopadu bylo založeno ostravské koordináční centrum Občanského fóra. Největší protirežimní akcí byla generální stávka 27. listopadu, ke které se připojila většina Ostravanů. Symbolicky byla první část polistopadového dějství v Ostravě zakončena změnou názvu náměstí Lidových milic na Masarykovo náměstí 24. prosince a odstraněním sochy milicionáře v brzkých ranních hodinách o čtyři dni později.

1991

Zákonem České národní rady z 9. července 1991 byla zřízena Ostravská univerzita navazující na tradici Pedagogického institutu v Ostravě, založeného v roce 1959 (od roku 1964 Pedagogické fakulty v Ostravě). Jejím vznikem byly završeny snahy o zřízení humanitně zaměřené vysoké školy, která v tradičně průmyslovém městě chyběla. Dnes je její součástí šest fakult, z nichž nejmladší –

lékařská –, byla ustavena v roce 2010. V roce 2016 bylo na Ostravské univerzitě zapsáno 9620 studentů. (Rektorát Ostravské univerzity na Dvořákově ulici v 90. letech 20. století)

1994

30. června 1994 byla vytěžením posledního vozíku na Dole Odra v Přívoze ukončena těžba uhlí v Ostravě. Završena tak byla více než dvousestletá tradice dolování na území města, kterou v současnosti připomínají zakonzervované těžní věže zasypáných dolů (národní kulturní památka důl Hlubina, důl Jindřich, starší těžní věž dolu Petr Bezruč aj.) nebo Landek Park v areálu bývalého dolu Anselm v Petřkovících.

1996

Papež Jan Pavel II. zřídil bulou 30. května 1996 ostravsko-opavskou diecézi se sídlem v Ostravě, jejíž součástí se stalo 279 farností v okresech Bruntál, Frýdek-Místek, Jeseník, Karviná, Nový Jičín, Opava a Ostrava a patronkou je svatá Hedvika Slezská. Biskupem byl jmenován světitel biskup pražský František Václav Lobkowitz. V roce 2000 byla otevřena budova nového biskupství na Kostelním náměstí v Moravské Ostravě.

1997

V červenci postihla Ostravu nejhorší povodeň od roku 1880, která zasáhla přibližně 1/3 rozlohy města a vyžádala si tři lidské životy. Zaplaveno bylo přes 2000 domů a stovky objektů organizací a firem. Ze svých domovů muselo být evakuováno přibližně 15 000 občanů. Na záchraně osob, zvířat a majetku se podílelo přes 850 profesionálních i dobrovolných hasičů, stovky strážníků Policie ČR, Městské policie Ostrava, pracovníků organizací a dobrovolníků. Jejich enormní nasazení zabránilo daleko větším ztrátám na lidských životech a životním prostředí.

1998

27. září 1998 Vítkovice, a. s., ukončila po 162 letech výrobu surového železa. Na místě areálu vysokých pecí vyrostla Dolní oblast Vítkovice – soubor industriální architektury, který byl v červnu 2002 nařízením vlády České republiky prohlášen národní kulturní památkou. Mezi nejpozoruhodnější stavby patří Multifunkční aula Gong, Velký svět techniky a nadstavba na vysoké peci č. 1, nazvaná Bolt Tower.

